

ΕΚΘΕΣΗ Γ ΕΠΑΛ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

Εισαγωγικό Σημείωμα

Διασκευασμένο απόσπασμα από την ομιλία του Γάλλου ανθρωπολόγου και ποιητή Ζοζέ Μύσνικ με τίτλο «Τρόφες και ποίηση» στη συνεδρία «Πολιτισμός και Γαστρονομία» για τα 250 χρόνια της Ακαδημίας Γεωργίας της

Διατροφή: μια κοινωνική πράξη μέθεξης

Η γνώση των τροφών, όπως και κάθε μορφή γνώσης, απαιτεί ποικίλες διασαφήσεις. Η μελέτη ποιητικών κειμένων διαφορετικών πολιτισμών αποτελεί μια ανεκτίμητη δεξαμενή γνώσης για τα τρόφιμα. Γιατί τα τρόφιμα παίζουν έναν ιδιαίτερο ρόλο στη διαδικασία εξατομίκευσης ή στη μη διαφοροποίηση των ατόμων από την ομάδα όπου ανήκουν· αποτελούν ορόσημα ταυτότητας. Συμβάλλουν, έτσι, στη διαμόρφωση ατομικών και συλλογικών ταυτοτήτων, επιτρέπουν στα μέλη μιας κοινότητας να αναγνωρίζονται αναφορικά με τις ρίζες τους και τους δεσμούς τους.

Συνδέουν τους ανθρώπους με έναν τόπο, στο πλαίσιο μιας κοινωνικής ομάδας που αποτελεί στη ζωή τους σημείο αναφοράς. Τα τρόφιμα δένουν τους ανθρώπους μεταξύ τους, διότι η διατροφή είναι επίσης μια κοινωνική πράξη μέθεξης¹· η σύνθεση του «convinium²» είναι «σχεδόν» το ίδιο σημαντική με τη σύνθεση του πιάτου. Ένα κουσκούς στο Μαρόκο, ένα asado της σχάρας στην Αργεντινή ή μία paella³ στην Ισπανία, τρέφουν τους συνδαιτυμόνες και τους δεσμούς τους: «η Φιλία, λαμπρή λειτουργία / στο τελετουργικό της asado» (Α.Τ. Gomez). Δεσμοί που δημιουργούνται κατά τη διάρκεια του γεύματος, αλλά συχνά επίσης κατά τη διάρκεια της παρασκευής των πιάτων.

Τα τρόφιμα στη λογοτεχνία εντάσσουν τα πρόσωπα και τις κοινωνίες στη ροή του χρόνου· υπάρχει μνήμη και διατροφικές νοσταλγίες· τούτες συνδέουν τους ανθρώπους με τους προγόνους τους, τους νεκρούς με τους ζωντανούς, το παρελθόν με το παρόν· τα παιδικά γεύματα μάλιστα μάς συνοδεύουν σε όλη τη ζωή. Ο ποιητικός χρόνος δεν είναι ο χρόνος των ρολογιών, δεν κυλά ομοιόμορφα· πρόκειται για ένα χρόνο κατακερματισμένο: χρόνος του έρωτα και του θανάτου, των ταξιδιών και των επιστροφών... Η συναισθηματική ζωή δεν είναι όπως η βιολογική, αυτή της συνεχούς λειτουργίας. Όπως με τα σταφύλια, με ένα τσαμπί της

αμπέλου, ένα ποτήρι κρασί, οι άνθρωποι προσπαθούν να αποσπάσουν στιγμές από τον χρόνο. Να καταθέσουν σημάδια σημαντικών στιγμών, τέτοιων που δομούν τη ζωή τους και τις αναμνήσεις τους. Έτσι, οι εορτές ρύθμιζαν πάντα, σε όλους τους καιρούς τον ανθρώπινο βίο. Ακόμη και σήμερα, στην τρίτη χιλιετία: γενέθλια, γάμος, Χριστούγεννα ή Πρωτοχρονιά, εορτές του τρύγου και του θέρους. Και, τα τρόφιμα δεν έχουν άλλη επιλογή, πρέπει να προσαρμοστούν στον εορταστικό ρυθμό. Έτσι, στη Γαλλία για παράδειγμα, χιλιάδες βιοτέχνες και βιομήχανοι εργάζονται όλο το χρόνο για να παράγουν σαμπάνια, γαλοπούλα, φουά γκρα, στρείδια... και άλλα περίφημα γαστρονομικά προϊόντα που θα καταναλωθούν σε λίγες μέρες του Δεκεμβρίου.

1 μέθεξι: ένωση, σύνδεση

2 convivium (λατινικός όρος): συμπόσιο

3 κουσκούς, asado, paella: διάσημα τοπικά φαγητά από τις χώρες που αναφέρονται στο κείμενο

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^η δραστηριότητα

A1. Αφού διαβάσετε με προσοχή το κείμενο, να αναφερθείτε σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων στους τρόπους με τους οποίους τα τρόφιμα συνδέονται με τη μνήμη και τη νοσταλγία.

(μονάδες 15)

2^η δραστηριότητα

A2. α) Να εντοπίσετε τον βασικό τρόπο ανάπτυξης της δεύτερης παραγράφου του κειμένου («Συνδέουν τους ανθρώπους με έναν τόπο...») (μον.3) και να τον τεκμηριώσετε με αναφορές στο κείμενο (μον.2).

β) Στο κείμενο η αρθρογράφος καταφεύγει στην επίκληση στη λογική για να μας πείσει. Να αναγνωρίσεις στο κείμενο δύο διαφορετικά μέσα πειθούς (μον.3) δίνοντας ένα παράδειγμα για το καθένα. (μον.2)

γ) Να δώσετε ένα συνώνυμο για καθεμία από τις λέξεις: διαμόρφωση, δεσμοί, νοσταλγίες και ένα αντώνυμο για καθεμία από τις λέξεις: παρελθόν, σημαντική (μον.5).

(μονάδες 15)

3^η δραστηριότητα

A3. Όπως αναφέρεται στο παραπάνω κείμενο, το φαγητό αποτελεί στοιχείο πολιτισμού. Σε ένα άρθρο για τη σχολική σας εφημερίδα, να αναπτύξετε τους λόγους για τους οποίους το φαγητό μπορεί να θεωρηθεί στοιχείο πολιτισμού, αντλώντας πληροφορίες και από το δοθέν κείμενο (200-250 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. Λογοτεχνικό κείμενο

Εισαγωγικό σημείωμα

Αποσπάσματα από το βιβλίο του Σπύρου Κιοσσέ «Τα πρωτοβρόχια – Μικρή ιστορία ενηλικίωσης» (εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα, 2022).

Μικρή ιστορία ενηλικίωσης (απόσπασμα)

Η Πρωτομαγιά εκείνη θα μου μείνει αξέχαστη. Η μαμά είχε στρώσει τα φαγητά και μαζευτήκαμε να φάμε καθισμένοι στο χώμα, πάνω σε μικρά μαξιλαράκια που είχαμε φέρει μαζί μας. [...] Ο μπαμπάς, που λατρεύει το αλάτι, πάντα ρίχνει στο φαγητό του, όσο αλμυρό κι αν το έχει κάνει η μαμά, για να του αρέσει, ζήτησε την αλατιέρα. Η μαμά, αναστατωμένη, έψαξε το καλάθι, το άδειασε όλο, δεν το βρήκε, πήγε στο αμάξι, έψαξε όλες τις σακούλες, δεν το βρήκε, ούτε στο πορτομπαγκάζ, ούτε πουθενά, η μαμά είχε ιδρώσει, ο μπαμπάς την κοίταζε άγρια, κι εγώ καταλάβαινα τι θα γινόταν σε λίγο, η μαμά ξανάψαξε το καλάθι, το αναποδογύρισε, «μα ξέχασες το σημαντικότερο πράγμα;» άρχισε να ουρλιάζει ο μπαμπάς, ο κύριος Τάκης του έλεγε να ηρεμήσει, «σιγά το πράγμα, κοίτα τι ετοιμασία έκανε η γυναίκα», η κυρία Μαρία έψαχνε ανάμεσα στα πλαστικά πιάτα με όλα τα φαγητά που είχε φέρει η μαμά, τα κεφτεδάκια τις μπριζόλες, τις σαλάτες, το τυρί το κασέρι, τις πιπεριές, τη μελιτζανοσαλάτα για το ούζο του μπαμπά, τις χαρτοπετσέτες, αλλά πουθενά το σημαντικότερο πράγμα. [...]

Σήμερα πήγαμε εκδρομή στις αλυκές. Τώρα τελειώνω να αντιγράψω τις πληροφορίες στο χαρτόνι της εργασίας μου [...]. Το αλάτι δεν συντηρεί μόνο τα φαγητά, θέλω να γράψω. Συντηρεί κι άλλα πράγματα: Πρωτομαγιές, κόκκινα πλαστικά τραπεζομάντιλα, φωνές, κλάματα. Τα

κρατάει σαν ζωντανά στο μυαλό σου, αλλά κάπως αλμυρά. Αλάτι έχει και στα δάκρυα. Διάβασα ακόμα σ' ένα βιβλίο ότι, αν ρίξεις αλάτι σε ανοιχτή πληγή, πονάς πολύ. Αλλά μετά τον πρώτο πόνο συνηθίζεις. Και καταλαβαίνεις πόσο καλό σου έκανε τελικά το αλάτι. Γιατί σε έψησε. Κι οι πληγές μόνο έτσι κλείνουν. Θέλω να τα γράψω όλα αυτά. Αλλά δεν έχω χώρο.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1^η δραστηριότητα

B1. Να παρουσιάσετε σε μία παράγραφο 60-70 λέξεων το περιστατικό που περιγράφεται στο απόσπασμα και να αναφέρετε τα συναισθήματα του αφηγητή.

(μονάδες 15)

2^η δραστηριότητα

B2. α) Να εντοπίσετε στο κείμενο ένα ασύνδετο σχήμα και να σχολιάσετε τη λειτουργία του (μον.8).

β) Να εντοπίσετε το είδος του αφηγητή και της εστίασης στο κείμενο, καθώς και δύο εκφραστικά μέσα (π.χ. μεταφορά, εικόνα) και να σχολιάσετε τη λειτουργία τους (μον.7).

(μονάδες 15)

3^η δραστηριότητα

Γ3. Πώς συμβάλλει η περιγραφή της οικογενειακής σκηνής στην κατανόηση της σχέσης του αφηγητή με τους γονείς του και της διαδικασίας ενηλικίωσής του; Ποια είναι, κατά τη γνώμη σας, η σημασία του συγκεκριμένου περιστατικού για τη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του; Να αναπτύξετε την απάντησή σας σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων, με αναφορές στο παραπάνω κείμενο .

(μονάδες 20)